

KOTTÁK

*Milan Adamčiak, Annegret Heintl, Ben Patterson és Jan Steklík kiállítása
2012. december 20. - 2013. január 11.*

A *Kották* című kiállítás a zenészek és a képzőművészek kitartó érdeklődését tanúsítja a hangstruktúrák és -folyamatok nem hagyományos megjelenítése iránt. Két alapvetően zenei háttérrel rendelkező intermédia-művész, Ben Patterson és Milan Adamčiak találkozik két, a kortárs zene iránt érdeklődő képzőművésszel, Jan Steklíkkal és Annegret Heinnel, hogy bemutassanak egy lehetséges zenét, a zeneművek hagyományos lejegyzése helyett egy értelmezési kényszer nélküli játékos esztétikának és nyitott értelmezésnek teret adó vizuális megjelenítésben. A hangjegyzés öt vibráló vonalában, a kötetlen és szellemes instrukciókban, valamint a ritmizált vizuális struktúrákban rezonál, a konvencionális zenei asszociációk keretén túlmutató jelentések lehetővé teszik az empatikus néző számára, hogy a legkülönbözőbb módokon megvalósítsa saját zenéjét. A lejegyzést megelőző zene annak a tételnek az egyszerű igazolása, mi szerint a műalkotás nem pusztán valamely díszes köntösbe burkolt információ átadása.

JOZEF CSERES

BELÉPEK SCHENGENBE

*Lőrincz Gyula kiállítása és installációja
2013. január 17. - február 8.*

Már a kiállítás címe is rengeteg kérdést vet fel, illetve arra késztet minket, hogy a kifejezőmód minél több rétegét feltárjuk. Lőrincz Gyula Erdélyben élő magyar művészként, helyi és számos magyarországi településen alkot és állít ki, valamint tevékenyen részt vesz a művészeti életben, szervező és alakító szereplőként is. Festményein kívül, díszelein, fotóin, performanszain és installációin keresztül is jól ismerhetjük.

A most látható kiállítás létrejöttét többek között a ketős állampolgárság megszerzésének lehetősége motiválta. Ennek kapcsán kerültek elő a különböző azonosulási viszonyok dilemmái: melyek azok a tényezők, amelyek elfogadhatóak az egyének számára; melyek azok a körül-

mények, amelyekkel együtt kell működni attól kezdve, hogy egy országhoz, területhez saját akarattól tartozni akarunk vagy sem? A korlátozottság érzését fokozza az a tény, hogy bizonyos döntések csak annak tudatában hozhatóak meg, hogy következményekkel járnak. Ehhez tartozik annak az elfogadása is, hogy sokszor külső erők, ez esetben egy egyezmény dönt arról, hogy egyes közösségekhez tartozunk, tehát annak részeivé válunk. Az installáció ennek megfelelően teljes mértékben a kora, a történelem alakulására és a politikai események befolyására reflektál. Az alkotás érvényességét a jelen időszaka és a lokális erős összefonódása építi fel, melyek keretein belül az alkotó saját kérdéseire vívódásai által keres választ.

A külső behatásokat figyelembe véve, egy egyezmény illetve szövetség létrejötte a művészet szempontjából

akkor hasznos, ha az nem gátat képez, hanem szabad áramlást biztosít a kifejező erőnek, vagyis támogatja az alkotói szabadság megvalósulását.

Ebből a szempontból a művész részére a hovatartozás és az elköteleződés játszik fontos szerepet, ugyanis mint individuum keresi a helyét és lehetőségeit a ráerőltetett rendszerek keretei között.

Románia tagja az Európai Uniónak, viszont a Schengeni Egyezményt (egyelőre) nem alkalmazhatja. A kettős állampolgárság megszerzése után pedig már evidenssé vált a személyek schengeni övezetbe való tartozása Magyarország viszonylatának tükrében. A belső határok felszámolása kapcsán felvetődik a népcsoportok, személyek homogenizálása is, melynek elfogadása magában hordozza a közös ideológia iránti elkötelezettséget. Abszurd kérdésként vetődik fel: a művész egy személy-

ben dönthet-e arról, hogy bele akar tartozni vagy sem egy ilyen jellegű mesterséges szimbiózisba? Ilyenkor a szabad akarat, a szabad döntés létjogosultsága kerül előtérbe. Babits Mihály gondolatai talán erre is választ adnak: „Nem tudok elképzelni művészt, akit ne a szabadság lelkesítene. A művészet maga a szabadság: bizonyos oldalról nézve ez a lényege. A művész az az ember, aki mindent belülről lát, ekként mindent belülről megért (a tudós az, aki kívülről érti meg) és mindennek megérti a létjogosultságát.” (Babits Mihály: *Disputa. Művészet és szabadság*, Nyugat 1911/21.)

Az itt látható installáció a legadekvátabb közvetítő ezen gondolatmenet árnyalt átadására. A különböző tárgyak létrehozásának és elhelyezésének egymáshoz való kölcsönhatása készlet bennünket a befogadásra és az értelmezésre. Az elmélyülést fokozza a lehetőség, amely biztosítja számunkra, hogy nemcsak szemlélői, hanem akár részei is lehetünk a térbeli kompozíciónak.

Vizsgáljuk meg ezeket az összefüggésbe helyezett materiális elemeket, melyek minden egyes meghatározott részlete további értelmezési rétegeket vet fel. A kör alakba elhelyezett 12 inox tál az Európai Unió zászlájának szimbolikájához tartozó csillagok száma után merült fel. A zászló eredetileg egész Európát jelképezi az integrációra való törekvés jegyében. A heraldikán belül a 12-es szám elfogadása megegyezésen alapult, mivel az európai kultúra számos területén hagyományosan jelen van, és egyben a teljesség kifejezője is. Ezekben a tálakban láthatjuk azokat a szoborszerű képződményeket, amelyek a hagyományos sajtókészítés módszeréhez hasonló technikával, papírmasszából készültek. A vízzel való kölcsönhatás eredményeképpen felépítésükben és minőségükben módosulnak. A kiállított fotókon keresztül láthatjuk magának a számlasajtolásnak a folyamatát, vagyis azt a műveletet, melynek során az összeaszott papírdarabok hálókban száradnak, majd megkeményednek. A rájuk terített fólia az esetleges csapadéktól óvja őket. Ahogyan az edényekbe helyezett tömör papírtömörök magukba szívják a folyadékot, úgy bizonyos idő el-

teltével fokozatosan szétmállanak, elveszítik tartásukat, és szétázva képlékeny masszává válnak. Ezáltal jut érvényre az idő mint az átalakulás folyamatának fontos tényezője. Mivel ez a jelenség egyfajta negatív egységesítési szándékot jelöl, vagyis a másság, az egyediség ki-rekesztését, átvitt értelemben felvetődnek a kérdések: fenn lehet-e stabilan maradni a felszivárgó vízben, szeretnénk-e, ha az átáztatna bennünket is? Lehet-e ez a művész, vagy éppen a mindennapok emberének autonóm döntése a feltörő nyomással, kényszerrel szemben?

A terem másik részében látható kompozíció 12 alkotása fotópapírra készült tus, fixáló, és előhívó folyadék használatával, ezek a munkák a különböző fényhatásokra változhatnak. Az itt kirajzolódó formák pszichológiai kísérletként is működnek, serkentve minket arra, hogy felfedezzük az unió, illetve a kor politikai reflexióinak értelmezési lehetőségeit.

Szót érdemelnek még Selyem Zsuzsa szövegei, amelyek kifejezetten Lőrincz Gyula témájához és műveihez kapcsolódva születtek meg, egyfajta reflektálásképpen. Ezeket a megjelent katalógusban olvashatjuk. Így nem csupán a képzőművészeti, hanem az irodalmi nézőpont is érvényre jut.

Az író a több nemzetiség egymás mellett élését, egymáshoz való viszonyulását érzékelteti. A szereplők a történelem sodrában együtt, mégis más-más szempontból látják és élik meg az életüket befolyásoló eseményeket.

Az elkövetkező hetekben mindannyiunk számára érdemes lesz visszalátogatni a Magyar Műhely Galéria kiállítóterbe, hogy láthassuk a mállás folyamatának eredményét, és az átalakult látványvilág segítségével egy újabb értelmezési sikot tárhassunk fel.

SIPOS TÜNDE

COMMUNICATION PASSPORT

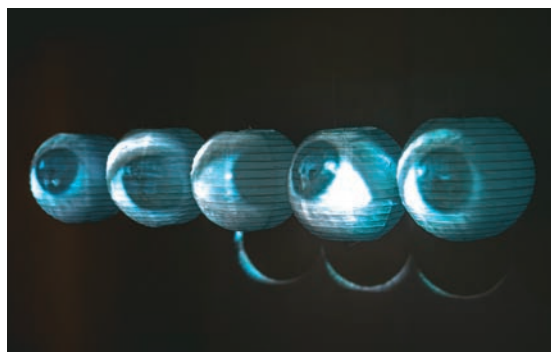
*Szaszák György kiállítása,
2013. február 14. – március 8.*

Szaszák György Kassán született 1985-ben, a kortárs szlovákiai képzőművészet fiatal nemzedékének egyik ígéretes egyénisége. Középiskolai tanulmányait 2004-ben, a nagymúltú kassai Ipari Szakközépiskolában fejezte be. Az ott töltött évek hozadéka abban mutatkozik meg, hogy művészi alkotásaihoz gyakran felhasználja az ott szerzett műszaki ismereteket is. Egyetemi tanulmányait a Kassai Műszaki Egyetem Művészeti Karának intermédiá és videó szakán végezte 2004 és 2010 között, a németországi illetőségű Anna Tretter műtermében, Boris Vaitovits és Tomas Agat Blonski asszisztálása mellett.

Konceptuális művészettel foglalkozik, ezen belül videó-művészettel, fotóval és videóinstallációval. Az MM Galériában kiállított művei részben egyetemi éveit alatt készültek, nagyobb részt pedig az azt követő években.

Alkotásaira jellemző a tér sajátos újraértelmezése. Nála a néző nemcsak az alkotás passzív figyelője, interaktivitás esetén nemcsak egy „videójáték” kezelője, hanem az installáció részévé válik, belemehet, megfoghatja (*Genesis II.- A Planéta*). Ez videóinstallációira és fotográfiaira is jellemző (*Genesis IV.*). Az alkotásai - reflexiók segítségével - olykor virtuális realitást tesznek valós, kézzelfogható jelenséggé, de dolgozik modern, korszerű anyagokkal is, mint például a magnetikus folyadékkal. Művészetében - egyebek mellett - szociális problémákat: például függőségeket, a chat-világot, a konzumhatásokat boncolgatja, melyeket nem-konzum művészetbe önt. Műveiben nem sokkol, azokat többnyire filozófiai utalásokba adaptálja. Gyakran foglalkozik a teremtés tematikájával, de vannak szakrális jellegű művei is (például *Adam et Eva*).

A *Verball* (videó, 2010) néma verbális kommunikáció. A performansz felvétele high speed kamerával történt, mindössze kb. 20 másodperc alatt. A különleges felvevőtechnikának köszönhetően (1000 képkocka/mp) a 20 másodperces videó 8 percnyire lett lassítva, amelyben egy férfi és egy nő áll egymással szemben, és a szájukban lévő betűket köpik egymásra. A néma verbális kommunikáció a chat-világ videóparafrízisa, ahol a be-

szédet néma szöveg (chat) váltja fel, sokszor ugyanúgy roncsolva a nyelvet, ahogyan az a videón történik. A véletlenszerűen összeálló betűk, az egymással szemben álló férfi és női alak, az egymásra köpött betűk, és mindez a végletekig lelassítva, sajátos hangulatot keltenek.

Szentől szembe (kinematikus interaktív installáció, 2009) című munkájában a térben szorosan egymás mellé felfüggesztett papírgömbökre emberi szemeket vetített, amelyek folyamatosan pislogtak. Közben a látogatóknak lehetőségük nyílt arra, hogy a gömböket mozgassák. A folyamatos mozgásban lévő kép és képhordozó, valamint a gömbfelületre vetített videóképek torzítása által kialakult kinetikus installáció valódi kíváncsi sze-

mekre emlékeztettek, melyek a megfigyelő státuszát vették fel. A galéria központi részében elhelyezett installáció így folyamatosan „szemmel tartotta” a látogatókat, némán figyelte a történéseket.

Még egy fotóinstallációt emelnék ki a kiállított művek közül, ez a *Genesis IV.* (fotóinstalláció, 2011). A nagyméretű fóliákra nyomtatott három meztelen női test három generációt képvisel. Miután beléptünk a galériába, ezekkel a levegőben úszó testekkel találkozhattunk először. Minden testre súlyok voltak felfüggesztve. Ennek ellenére (dacolva a gravitációval és a súlyokkal) olyan érzést keltettek, mintha egy felszabadult, barátságos jelenség részesei lennénk. Mintha nem vennének tudomást a fizika törvényeiről, mintha a levegőben úszó meztelen test a világ legtermészetesebb dolga lenne. A bizarr szituáció ellenére Szaszák egyik legpozitívabb művének tartom, amely nemcsak a női testet ünnepli (és teszi ezt három generáció aktjain keresztül). A lebegés és az installáció térbeli elhelyezése, valamint a fotókon szereplő súlyok és az úszásra emlékeztető pozíció okozta kontraszt ellenére (vagy talán éppen azért) a fotóinstallációnak nagyon erős pozitív kisugárzása volt. Mint ahogyan az egész kiállításnak is. A templomtérben, természetben, vasúti síneken megjelenő óriási ezüst gömbökkel (*Idegenek - Genesis, golyók, fotó, 2009-2010*) egyrészt a mozgás dinamikáját sikerül nemcsak videón, de fotón keresztül is dokumentálnia, másrészt mozgásban tartották a kiállítást.

JUHÁSZ R. JÓZSEF

HÓDOLATOM AZ IDEIGLENESSÉGNEK

Szelley Lellé kiállítása
2013. március 14. – április 5.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Egy másfajta megnyitó kellene, egy olyan, amelyikben nincsenek szavak és képek. Zenélni kellene, eldúdolni egy dalt, egy fontosat, akár tökéletlenül is. Ahogy emlékszünk rá, ahogy elgondoljuk, valahogy. Vagy meghallgatni egy bonyolult dallamot valamilyen hangszeren, egy gyerek játszaná el, nem csodagyerek, hanem egy kislány mondjuk, legyen másodéves zeneiskolás. Az ének és a zene lenne itt adekvát, mert képet képpel és szavakat szavakkal önmagukban nehéz lenne megragadni. Nem mindig, de most itt nehéz. Szelley Lellé képei és költeményei ezekkel az eszközökkel nem bonthatók tovább, minden ide kapcsolódó szó és szókép talán evidenciának vagy felesleges ismétlésnek hatna. Mégis meg kell próbálni, mert a szegénylősség erős, az énekhez és a zenéhez is.

Ha egyszerűen elmondjuk: fejformák, oválisok egymás mellett, minden képhez egy. A fejformák kitöltve, szavakkal, festékfoltokkal, vonalakkal, néhol üresen hagyva, mérlegelten üresen. A képek között költemények, elszórva, nem tartoznak közvetlenül sehová, létük

két kép közé szorult. *Ut pictura poesis* – melyik van előbbre, a költészet vagy a festészet? – itt fel sem tehető a kérdés, a kettő egy, közösen léteznek, egynemű világ alkotóelemeiként. Szelley Lellé ezt a világot uralja, mert egyszerre állítmánya, tárgya és alanya. Nyelvi szerkezetet épít, amelynek minden egyes eleme is külön világ, a mindig is összetartozó világokat aztán összerakja, a szavakból mondatok lesznek, majd egy nagyobb költemény. Sűrít és kiterjeszt, képeinek legfontosabb jellemzője a formarend, a tömör, tovább nem egyszerűsíthető szerkezet. Költői világrendben gondolkodik, ahol a költői, a világ és a rend is külön szó, valójában hallom, ahogy ő maga is tagoltan mondja. Költői, világ, rend. Mintha egymás után hullanának le a szavak. Képeiben van egy furcsa függőleges mozgás, mintha minden fönről esne le, mint az eső, néha zuhognak a szavak, néha csak csöpgöngnek. Ha a padlóra rakná ki őket, minden teljesen más értelmet nyerne, szétterülne, mint egy tó.

Persze így is különös befogadás kell a képekhez, ahogy végigszáguld vagy végigbukdácsol rajta a szemünk. A szem a szavakat érzékeli, néha betűkre osztja, ritmust ad neki, vagy ritmust bont ki belőle. A ritmusból mutatkozik meg a képek elelvensége, és ez a lényegük. Egyrészt benne van minden képben a létrehozó élete, valahogy belefolyik a képekbe, pontról pontra, vonalról vonalra, de közvetlenül visszafejthetetlenül. Nem a napi események jelennek meg, hanem mintha a nap végére leszűrt gondolatok ölténének alakot. Művészettörténetileg teljesen elképzelhetetlen, de ezekről a képekről nekem mégis a 19. századi felhőfésztők elképzelései jutnak eszembe, Constable, aki meg akarta ragadni a levegő elelvenségét, a sűrűségét és az oldottságát, belekalkulálva a kifejezés esetlegességét, a lezáratlanságot.

Szelley Lellé képein a szavakban néha nyelvtani hibákat találni, azt mondja, ezzel is önmagát adja, még ha akarna, sem tehetne másként. Még ha akarnánk, sem lehetne másként: az élet definíció szerint határos szerkezetben jelenik meg, a vonal a legerősebb korlát. Néha

persze a vonalon túl is van élet, ott ahol a nagy fehérség van. Az A3-as lap kitöltött oválisa csak a fehér felület ürességének vonatkozásában létezik, és vice versa; az elevenesség csak azért érződik, mert kontrasztos. Szelley Lellé képei az üresség és a telítettség ellentétéből táplálkoznak, ez is lételemük. Ha az üresség felé indulunk, nevezhetjük ezeket a műveket halálvonzatú képeknek, nemcsak a motívumok, a keresztek és a vallási utalások jelenléte miatt, hanem mert ebben a rendben mindennek a lehető legnagyobb tétje van. Minden egyes játékos szó hatalmas súllyal nehezedik a képre, minden egyes képi döntés – még az átfestett, sokszorosan átrajzolt motívum is – véglegesként hat. Csak a halál gondolata mentén épül be a képekbe a személyes sors,

ettől van súlya, ebből rajzolódik ki – nem az életrajz, hanem az élet.

Furcsa kérdés lenne, hogy egy nagyon érzékeny néző vajon a képekből és költeményekből visszafejtve meg tudná-e rajzolni Szelley Lellé portréját. A feltételezésem az, hogy a poézisnek errefelé is nyílik útja, s az élet képein sokszorosan átszűrűt motívumokból, az üresség és a telítettség, az elevenesség és a megszilárdult hagyomány, a visszahúzóds és a megmutatkozás kettősségeiből valóban kirajzolódik maga az élet, egyszerre finoman és direkten, de mindenképp elevenbe vágó módon. Mindez itt van benne a képekben, először talán egy dallamot kellene hozzá keresni.

MÉLYI JÓZSEF